

Udskriftsdato: søndag den 11. januar 2026

VEJ nr 9659 af 30/08/2023 (Gældende)

Vejledning om behandlingen af sager om disciplinærstraf, konfiskation og modregning af erstatningsbeløb (disciplinærstrafvejledningen)

Ministerium: Justitsministeriet

Journalnummer: Justitsmin.,
Direktoratet for Kriminalforsorgen, j.nr. 23-61-0006

Vejledning om behandlingen af sager om disciplinærstraf, konfiskation og modregning af erstatningsbeløb (disciplinærstrafvejledningen)

Kapitel 1

Indledning og retsgrundlag

Indledende bemærkninger

1.1. Denne vejledning henvender sig især til de ansatte i kriminalforsorgsområderne, som deltager i behandlingen af sager om disciplinærstraf, konfiskation og modregning af erstatningsbeløb. Vejledningen indeholder dels en beskrivelse af retsgrundlaget for anvendelse af disciplinærstraf, herunder senest revisionen af disciplinærstraffesystemet som følge af en lovændring i 2022, dels fremgangsmåden for behandlingen af sager om disciplinærstraf m.v., samt de betingelser, som skal opfyldes i forbindelse med sagsbehandlingen.

Retsgrundlag

1.2. Reglerne om disciplinærstraf, konfiskation og modregning af erstatningsbeløb findes i kapitel 11 i straffuldbyrdeleslovens §§ 67-74. For så vidt angår disciplinærstraf er der i medfør af loven fastsat bekendtgørelse om udståelse af strafcelle, anvendelse af forhørs-celle og behandlingen af disciplinærstrafsager (disciplinærstrafbekendtgørelsen). Reglerne om disciplinærstraf gælder for alle indsatte i kriminalforsorgens fængsler og arresthuse, herunder varetægtsarrestanter. For så vidt angår varetægtsarrestanter er forhold vedrørende disciplinærstrafformer mv. og den maksimale varighed af strafcelle dog reguleret i retsplejelovens § 775, hvorfor straffuldbyrdeleslovens § 70, som omhandler tilsvarende spørgsmål vedrørende afsonere, ikke gælder for varetægtsarrestanter. Reglerne finder efter deres indhold ikke anvendelse i kriminalforsorgens udslusningsfængsler bortset fra i de særlige tilfælde, hvor der er tale om, at man over for en klient i et udslusningsfængsel overvejer at træffe afgørelse om konfiskation eller modregning af erstatningsbeløb.

Herudover gælder forvaltningsloven og almindelige forvaltningsretlige grundsætninger. I den forbindelse henvises til Direktoratet for Kriminalforsorgens vejledning om forvaltningsloven og offentlighedsloven for kriminalforsorgens personale.

Reglerne om konfiskation af ulovlige genstande og penge findes i straffuldbyrdeleslovens § 73. I tilknytning hertil har Direktoratet for Kriminalforsorgen udstedt bekendtgørelse om behandlingen af sager om konfiskation i kriminalforsorgens institutioner (konfiskationsbekendtgørelsen) og cirkulære om behandlingen af sager om konfiskation i kriminalforsorgens institutioner. Bekendtgørelsen og cirkulæret om behandlingen af sager om konfiskation i kriminalforsorgens institutioner omfatter både dømte og varetægtsarrestanter.

Reglerne om modregning af erstatningsbeløb findes i straffuldbyrdeleslovens § 74 og bekendtgørelse om behandlingen af sager om modregning af erstatningsbeløb over for indsatte i kriminalforsorgens institutioner (modregningsbekendtgørelsen). Reglerne omfatter både dømte og varetægtsarrestanter.

Revision af disciplinærstraffesystemet

1.3. Ved lov nr. 893 af 21. juni 2022 om ændring af lov om fuldbyrdelse af straf m.v. (Opfølgning på flerårsaftalen om kriminalforsorgens økonomi 2022-2025, herunder leje af fængselspladser i udlandet, revision af disciplinærstraffesystemet, udstationering til eget hjem med fodlænke eller udslusningsfængsel

m.v.) blev det besluttet at gennemføre en revision af disciplinærstraffesystemet. Det fremgår af lovbemærkningerne, at revisionen sker med det overordnede formål at sikre mere effektive sanktioner og større proportionalitet i sanktionssystemet, således at de hårdeste sanktioner kun i helt særlige tilfælde skal kunne anvendes ved overtrædelse af de mildeste disciplinære forseelser som f.eks. rygeforbuddet. Dette skal ses i sammenhæng med, at en bedre effekt af disciplinærstraffene forudsætter, at de indsatte oplever reaktionerne som tab af privilegier, som de nødtigt vil undvære. I den forbindelse har det betydning, at indsatte afsoner i forskellige regimer. Fastsættelse af disciplinærstraffen skal derfor ske under hensyn til både arten og omfanget af selve forseelsen og under hensyn til, i hvilken type afsoningsinstitution den indsatte afsoner.

Nedbringelse af varigheden af strafcelle

Som led i revisionen er varigheden af strafcelle ændret til højst 14 dage, jf. straffuldbyrdslovens § 70, stk. 1, 1. pkt. Kun i særlige tilfælde (eksempelvis grove gentagelsestilfælde) kan der ikendes strafcelle i et tidsrum på over 14 dage, dog højst 4 uger, hvis det findes nødvendigt for at håndtere særligt udfordrende eller udadreagerende indsatte. For så vidt angår anvendelse af strafcelle til unge under 18 år henvises til pkt. 1.4. nedenfor.

Bedre understøttelse af fængselsbetjentenes faglige skøn

Med den ovenfor nævnte lovændring er der i straffuldbyrdslovens § 67 indføjet et nyt stk. 2, hvorefter kriminalforsorgsområdet i helt særlige tilfælde kan undlade at ikende disciplinærstraf efter stk. 1. Det fremgår af lovbemærkningerne, at bestemmelsen indebærer, at det er muligt at undlade at ikende disciplinærstraf, uanset at der er grundlag herfor efter § 67, stk. 1. Med udtrykket »helt særlige omstændigheder« sigtes til situationer, hvor en undladelse af ikendelse af disciplinærstraf - selv i form af en advarsel - ud fra en faglig vurdering ikke vurderes at være hensigtsmæssig ud fra et ordens- og sikkerhedsmæssigt hensyn. Det kan eksempelvis være tilfældet, hvis en indsat over lang tid ikke har begået disciplinære forseelser, eller hvor der i øvrigt iagttages gode fremskridt hos den indsatte på trods af den begåede disciplinærforseelse, og hvor det samtidig fagligt vurderes at være kontraproduktivt at ikende en disciplinærstraf. En forudsætning for bestemmelsens anvendelse er dog i alle tilfælde, at den pågældende disciplinære forseelse er af beskeden karakter, eksempelvis hvis forseelsen udgør en overtrædelse af rygeforbuddet.

Fire nye former for disciplinærstraf

Som led i revisionen af disciplinærstraffesystemet er i straffuldbyrdsloven endvidere indført fire nye former for disciplinærstraf, som kan ikendes på lige fod med de hidtil gældende disciplinærstraffe advarsel, bøde og strafcelle. Der henvises herved til straffuldbyrdslovens § 68, stk. 1, og §§ 69 a-d. De nye disciplinærstraffe udgør 1) midlertidigt udgangsforbud, 2) midlertidig begrænsning af retten til besøg, 3) midlertidig begrænsning af retten til brevveksling og 4) midlertidig begrænsning af retten til telefoni.

De nye disciplinærstraffe, der angår begrænsning af den indsattes mulighed for at få besøg, brevveksle eller telefonere, omfatter ikke den indsattes nærtstående. Den indsatte vil således eksempelvis fortsat kunne modtage besøg fra nær familie, forudsat at den konkrete besøgende har tilladelse til besøg, uanset at den indsatte er ikendt disciplinærstraf i form af f.eks. midlertidig begrænsning af retten til besøg.

Disciplinærstraf i form af en midlertidig begrænsning af retten til telefoni kan alene ikendes over for indsatte, som afsoner i lukket fængsel eller arresthus. Det følger af straffuldbyrddelseslovens § 68, stk. 3. Det fremgår af lovbemærkningerne, at dette skal ses i sammenhæng med, at disciplinærstraffene skal have reel effekt over for de indsatte. Således vil en midlertidig begrænsning af retten til telefoni ikke kunne håndhæves effektivt over for indsatte i åbne fængsler, da disse indsatte efter de gældende regler har adgang til at leje en fastmonteret mobiltelefon til brug i eget opholdsrum.

Hvad angår anvendelsen af midlertidig begrænsning af udgang, er bestemmelsen afgrænset sådan, at der fortsat undtagelsesvis skal være mulighed for at tillade udgang, hvis helt særlige omstændigheder taler derfor. Bestemmelsen skal forstås i overensstemmelse med den gældende bestemmelse i straffuldbyrddelseslovens § 46, stk. 4, 2. pkt. Således vil der eksempelvis navnlig foreligge helt særlige omstændigheder, hvor der er tale om spørgsmål om udgang til et særligt formål som nævnt i udgangsbekendtgørelsens § 31, stk. 1. Det kan f.eks. være tilfældet, hvis formålet med udgangen er, at den indsatte skal deltage i retsmøder, eller hvis vedkommende skal deltage i en nærtstående persons begravelse eller lignende. Der er dog også mulighed for at tillade udgang i andre tilfælde, hvor nægtelse heraf vil være særligt indgribende for den indsatte. Det kan f.eks. også være tilfældet, hvis en indsat har frigang til arbejde og skal løslades inden for de næste 3 måneder, idet den pågældendes løsladelsessituation i så fald kan blive langt mindre gunstig, hvis den indsatte mister sit arbejde i forbindelse med, at tilladelsen til frigang bortfalder. Omvendt vil kravet om helt særlige omstændigheder normalt ikke kunne anses for opfyldt, hvis der ønskes udgang med henblik på indgåelse af ægteskab eller varetagelse af personlige interesser.

Disciplinærstraf i form af midlertidigt udgangsforbud, midlertidig begrænsning af retten til besøg, midlertidig begrænsning af retten til brevveksling og midlertidig begrænsning af retten til telefoni kan ikke ikendes over for livstids- og forvaringsdømte, der er omfattet af reglerne i §§ 49 a, 51 a, 55 a og 57 a eller sådanne dømte, der er afskåret kontakt efter § 59 b, jf. straffuldbyrddelseslovens § 68, stk. 4. Bestemmelsen skal ses i lyset af, at livstidsdømte og visse forvaringsdømte er underlagt særlige regler om udgang, besøg, brevveksling og telefoni.

De forskellige former for disciplinærstraf kan ikendes i kombination og kan gøres betinget.

Varigheden af de nye former for disciplinærstraf kan maksimalt fastsættes til et tidsrum af 3 måneder.

Mulighed for større bøder

Med den ovennævnte lovændring er der endvidere foretaget en ændring af straffuldbyrddelseslovens § 69, stk. 1, 2. pkt., således at det maksimale niveau for en bøde, der ikendes som disciplinærstraf, fordobles. Niveaue kan dermed højst udgøre et beløb svarende til det almindelige vederlag, der udbetales for to ugers beskæftigelse (mod tidligere et beløb svarende til én uges beskæftigelse), med fradrag af den del af vederlaget, som er beregnet til dækning af personlige fornødenheder.

Konsekvensordning

Endelig er der med bestemmelsen i straffuldbyrddelseslovens § 68, stk. 6, indført en konsekvensordning, således at disciplinærstraffen skal skærpes ved hver tredje forseelse. Det fremgår af lovbemærkningerne, at bestemmelsen indebærer, at der skal ikendes en mere markant og mærkbar sanktion, når en disciplinær forseelse begås tredje gang, og det uanset om forseelserne kan anses som ligeartede. Det samme vil gøre sig gældende hver sjette gang, niende gang osv. Den skærpede og markante reaktion vil i alle tilfælde

skulle være proportional med den konkrete forseelses karakter. Det fremgår endvidere af lovbemærkningerne, at det desuden med bestemmelsen er forudsat, at der i overensstemmelse med hidtidig praksis kan indtræde forældelse mellem de pågældende forseelser, således at der eksempelvis ikke tillægges den tredje forseelse skærpende betydning, hvis der er gået lang tid mellem forseelserne.

Efter praksis tillægges hver tredje uligeartede forseelse ikke skærpende betydning, hvis der er gået mere end 6 måneder mellem forseelserne.

Disciplinærstraf over for varetægtsarrestanter

For så vidt angår varetægtsarrestanter er der samtidig med de ovennævnte lovændringer foretaget ændring af retsplejelovens § 775, således at tilsvarende regler vedrørende varighed af strafcelle og deltagelse i beskæftigelse i institutionen også gælder for varetægtsarrestanter under 18 år. Af lovbemærkningerne vedrørende denne ændring fremgår, at i forhold til varetægtsarrestanter under 18 år må det dog antages, at der i praksis oftere vil forekomme situationer, hvor konkrete grunde taler imod afvikling af beskæftigelsesaktiviteter i fællesskab med andre indsatte. Det gælder først og fremmest i tilfælde, hvor varetægtsarrestanten er isoleret efter rettens bestemmelse, jf. retsplejelovens §§ 770 a-e.

De 4 nye former for disciplinærstraffe, som er beskrevet ovenfor, vil også være mulige at anvende over for varetægtsarrestanter, jf. retsplejelovens § 775, stk. 1. Anvendelsen af de nye disciplinærstraffe berører ikke en varetægtsarrestants ret til ukontrolleret besøg fra sin forsvarer efter retsplejelovens § 771, stk. 1, 5. pkt., samt retten til ukontrolleret brevveksling efter § 772, stk. 2.

Strafcelle over for varetægtsarrestanter kan som udgangspunkt højst vare i 14 dage, jf. retsplejelovens § 775, stk. 2. Kun i særlige tilfælde kan ikendes disciplinærstraf i et tidsrum på over 14 dage, dog højst 4 uger, jf. retsplejelovens § 775, stk. 3.

Straffuldbyrdeleslovens § 68, stk. 3, 5 og 7, finder tilsvarende anvendelse på varetægtsarrestanter.

Anvendelse af strafcelle over for unge under 18 år

1.4. Ved lov nr. 1541 af 18. december 2018 om ændring af lov om fuldbyrdelse af straf m.v., retsplejeloven, straffeloven og lov om folkeskolen (forhold for indsatte i kriminalforsorgens institutioner, varetægts-surrogat m.v.) blev straffuldbyrdeleslovens § 70, stk. 1, ændret således, at unge under 18 år højst skal kunne ikendes strafcelle for et tidsrum op til 7 dage, medmindre sagen angår vold mod personale i institutionen. Det er i lovbemærkningerne til bestemmelsen forudsat, at varigheden af en strafcelleanbringelse fastsættes til et tidsrum af maksimum 3 dage i alle almindeligt forekommende tilfælde vedrørende afsonere under 18 år. Kun i særlige tilfælde bør varigheden fastsættes til et tidsrum af mere end 3 dage. Der tænkes herved navnlig på gentagelsestilfælde i sager om besiddelse af mobiltelefon i lukket institution, besiddelse af eller handel med hårde euforiserende stoffer og sager vedrørende forseelser af mere alvorlig karakter, herunder sager vedrørende overfald på medindsatte. Af hensyn til personalets sikkerhed og trivsel omfatter ændringen ikke sager om vold mod kriminalforsorgens personale, hvorfor der i denne type sager vil kunne ikendes strafcelle i op til 4 uger.

Herudover er straffuldbyrdeleslovens § 70, stk. 2, ændret, således at unge under 18 år i forbindelse med udståelse af strafcelle kan deltage i beskæftigelse i institutionen, medmindre konkrete grunde taler herimod. Det fremgår samtidigt af lovbemærkningerne til bestemmelsen, at der generelt bør være mulighed for at tillade indsatte under 18 år begrænset fællesskab under udståelse af strafcelle, således at de

alene afskæres fra samvær med andre indsatte i fritiden, mens beskæftigelsesaktiviteter kan afvikles i fællesskab med andre, medmindre konkrete grunde taler herimod.

For så vidt angår varetægtsarrestanter er der samtidig med ovennævnte lovændringer foretaget ændring af retsplejelovens § 775, således at tilsvarende regler vedrørende varighed af strafcelle og deltagelse i beskæftigelse i institutionen også gælder for varetægtsarrestanter under 18 år. Af lovbemærkningerne vedrørende denne ændring fremgår, at i forhold til varetægtsarrestanter under 18 år må det dog antages, at der i praksis oftere vil forekomme situationer, hvor konkrete grunde taler imod afvikling af beskæftigelsesaktiviteter i fællesskab med andre indsatte. Det gælder først og fremmest i tilfælde, hvor varetægtsarrestanten er isoleret efter rettens bestemmelse, jf. retsplejelovens §§ 770 a-e.

Kapitel 2

Oplysning af sagen

2. Der må ikke træffes afgørelse i sagen, før den er tilstrækkeligt oplyst. Den, der behandler disciplinærsagen, har ansvaret for, at sagen er tilstrækkeligt oplyst til, at der kan træffes en forsvarlig afgørelse. Forhørslederen afgør således, om disciplinærsagen kan gennemføres på grundlag af de foreliggende indberetninger, eller om det af hensyn til klarlæggelse af sagens omstændigheder er påkrævet at indhente yderligere oplysninger eller foretage afhøringer af personale eller indsatte. Det bemærkes i den forbindelse, at forhørslederen, der behandler disciplinærsagen, som udgangspunkt bedst vil kunne danne sig et indtryk af sagens rette sammenhæng, hvis beviserne føres umiddelbart for denne under en afhøring, og hvis vedkommende selv har lejlighed til at høre vidneforklaringer mv. og stille de spørgsmål, som forklaringerne måtte give anledning til. Se også pkt. 3 og 9 nedenfor.

Kriminalforsorgsområdet bør fastsætte nærmere regler om kompetenceforhold – herunder i sager hvor der er tvivl om, hvad der kan anses for bevist og ikke bevist – og tilsyn med disciplinærsager.

Kapitel 3

Sagens behandling

3. Efter bekendtgørelsens § 5 skal disciplinærsager behandles hurtigst muligt.

I nogle tilfælde vil det være påkrævet at indhente yderligere indberetninger eller foretage afhøringer af personale eller medindsatte. Alle afhøringer skal ske under overværelse af en af kriminalforsorgsområdets ansatte, jf. bekendtgørelsens § 7, stk. 3. Endvidere kan det i visse tilfælde være nødvendigt at foretage genafhøring af såvel den indsatte som af vidner. Blandt andet af disse grunde kan der ikke fastsættes en fast øvre grænse for, hvor lang tid der må gå, inden disciplinærsagen er færdigbehandlet. Kriminalforsorgsområdet bør dog i alle tilfælde sikre, at indberetninger gennemlæses ved modtagelsen, med henblik på en vurdering af, hvordan sagens videre behandling skal tilrettelægges, således at yderligere bevisoptagelse kan ske hurtigst muligt. Det er endvidere væsentligt, at et eventuelt forhør afholdes hurtigst muligt, således at de involverede endnu har det passerende i frisk erindring.

Reglerne om summarisk behandling af sager om bøde og advarsel findes i bekendtgørelsens § 6.

Reglerne om afholdelse af forhør findes i bekendtgørelsens § 7. Forhøret har til formål at bidrage til sagens oplysning og sikre den indsatte adgang til partshøring. En ansat, der har foretaget indberetning om det disciplinære forhold eller på anden måde har været involveret i forholdet, må ikke være forhørsleder. Er det ikke muligt at finde en stedfortræder for den pågældende, bør forhøret udsættes, medmindre den indsatte ønsker forhøret gennemført alligevel, eller andre særlige omstændigheder taler

imod udsættelse. Det bør fremgå af det i pkt. 9 nævnte notat, hvis forhøret gennemføres under sådanne omstændigheder.

Efter straffuldbyrdelseslovens § 71 kan en indsat, hvis der er begrundet mistanke om, at den indsatte har overtrådt bestemmelser, der må antages at medføre strafcelle som disciplinærstraf, anbringes i forhørscelle, hvis det er nødvendigt af hensyn til gennemførelsen af undersøgelser i disciplinærsager. Dette vil kunne være tilfældet, hvis der er grund til at antage, at sagens faktiske omstændigheder ikke kan afklares, hvis den indsatte har adgang til fællesskab, f.eks. fordi den indsatte vil kunne påvirke eventuelle vidner eller i øvrigt vanskeliggøre undersøgelsens gennemførelse.

Kapitel 4

Vejledning

4. Ved et forhørs begyndelse skal den indsatte efter bekendtgørelsens § 7, stk. 4, orienteres om sine rettigheder i forbindelse med sagens behandling, herunder:

- Retten til på ethvert tidspunkt af sagens behandling at lade sig bistå af andre, jf. forvaltningslovens § 8, stk. 1, med de begrænsninger der følger af samme bestemmelses stk. 2. Se pkt. 5.
- Retten til aktindsigt i de dokumenter, der ligger til grund for forhøret. Se pkt. 7.
- Retten til at udtale sig i sagen, inden der træffes afgørelse, og at dette ikke medfører nogen pligt for den indsatte til at udtale sig.
- Retten til ikke at godkende forhørslederens referat af sin forklaring.
- Retten til efter anmodning at få udleveret kopi af notatet om disciplinærsagen, jf. bekendtgørelsens § 9.

Det er ikke tilstrækkeligt, at det generelt anføres, at den indsatte er orienteret om sine rettigheder. Rettighederne skal nævnes særskilt, og det skal fremgå tydeligt af Klientsystemets forhørsmodul, at den indsatte er vejledt om hver enkelt af dem.

Kapitel 5

Bisidder

5. En indsat, der er part i en disciplinærsag, kan på ethvert tidspunkt af sagens behandling lade sig bistå af andre, jf. forvaltningslovens § 8. Da det er af betydning for afgørelsen af en disciplinærsag, at parten medvirker personligt, kan en indsat ikke lade sig repræsentere af andre under forhør. Kravet om personlig medvirken vil dog ikke være til hinder for, at en bisidder vil kunne være til stede.

Forvaltningslovens § 8, stk. 2, indeholder visse begrænsninger med hensyn til den indsattes ret til bisidder. Således vil en indsat ikke kunne lade sig bistå af andre, hvis det vurderes, at den indsattes interesse heri bør vige for væsentlige hensyn til offentlige eller private interesser, eller hvor andet er fastsat ved lov. F.eks. vil hensynet til orden og sikkerhed efter en konkret vurdering kunne føre til, at en bisidder afvises, hvis denne er ganske uegnet til at varetage partens interesser eller måske direkte vil kunne skade den indsattes sag.

Kapitel 6

Partshøring

6. Der må ikke træffes afgørelse, før den indsatte har haft lejlighed til at udtale sig, jf. bekendtgørelsens § 7 og i øvrigt forvaltningslovens § 19. Heri ligger et krav om, at den indsatte skal præsenteres for de

oplysninger vedrørende sagens faktiske omstændigheder, der er til ugunst for ham og i øvrigt af væsentlig betydning for sagens afgørelse. Det kan ske ved oplæsning eller udlevering af indberetningen og de øvrige akter i sagen.

I tilfælde, hvor den indsatte ikke ønsker at være til stede under behandlingen af en disciplinærsag, eller hvor den indsatte forlader forhørslokalet, inden der er sket partshøring, jf. bekendtgørelsens § 7, stk. 5, kan partshøringen ske ved, at indberetningen og de øvrige fremlagte bilag udleveres til den indsatte i kopi sammen med en skriftlig underretning om, hvilken afgørelse Kriminalforsorgsområdet agter at træffe, og om, at den pågældende (fortsat) har adgang til at udtale sig i sagen, og at der fastsættes en (kort) frist, inden for hvilken den indsatte kan fremkomme med sine bemærkninger.

Kapitel 7

Aktindsigt

7. Med de undtagelser, der er angivet i forvaltningslovens kapitel 4, navnlig § 15 b, har den indsatte som part i sagen ret til aktindsigt i sagens dokumenter, jf. forvaltningslovens § 9.

Det fremgår således af lovens § 15 b, nr. 1, at en parts adgang til aktindsigt efter en konkret afvejning i hvert enkelt tilfælde kan begrænses, i det omfang partens interesse i at kunne benytte kendskab til sagens dokumenter til varetagelse af sit tarv findes at burde vige for afgørende hensyn til forebyggelse, opklaring og forfølgning af lovovertrædelser, straffuldbyardelse og lignende samt beskyttelse af sigtede, vidner eller andre i sager om strafferetlig eller disciplinær forfølgning.

Hvis disse hensyn kun foreligger for en del af dokumentet, er det kun denne del, der kan undtages fra den indsattes adgang til aktindsigt, jf. forvaltningslovens § 15 c.

Hvis den indsatte under sagens behandling får aktindsigt, skal sagens afgørelse udsættes, indtil den indsatte har haft lejlighed til at gøre sig bekendt med dokumenterne, jf. forvaltningslovens § 9 b.

Kapitel 8

Overværelse af forhør

8. Alle forhør skal overværes af en af kriminalforsorgsområdets ansatte, jf. bekendtgørelsens § 7, stk. 3.

Den, der har indberettet det disciplinære forhold, og andre, der har været involveret i forholdet, må ikke overvære forhøret. Er der ikke andre personalemedlemmer til stede, bør forhøret udsættes, medmindre den indsatte ønsker forhøret gennemført, eller særlige omstændigheder taler imod udsættelse.

Den ansattes funktion er, at den pågældende i tilfælde af efterfølgende uoverensstemmelse om afviklingen af forhøret vil kunne medvirke til en afklaring af uoverensstemmelsen.

Kapitel 9

Notatpligt

9. Kravene til indholdet af det notat, der skal udfærdiges om disciplinærsagens gennemførelse, er angivet i bekendtgørelsens § 8. Notatet skal indeholde en begrundelse, der opfylder kravene i forvaltningslovens § 24, jf. bekendtgørelsens § 8, stk. 5, 3. pkt. Det bemærkes, at en begrundelse for at være fyldestgørende normalt må indeholde en stillingtagen til partens indsigelser, hvis de er relevante for afgørelsen (herunder for en strafudmåling). Herudover er der en generel pligt til at notere andre faktiske oplysninger, der har betydning for sagens afgørelse, jf. offentlighedslovens § 13. Formålet med disse regler er, at det altid

skal være muligt efterfølgende dels at vurdere afgørelsens indholdsmæssige holdbarhed, dels at se om de formelle regler er blevet overholdt. Det er derfor vigtigt, at notatet indeholder oplysninger om følgende:

- De faktiske omstændigheder, der er tillagt betydning for afgørelsen, herunder en gengivelse af det indberettede og de afgivne forklaringer. Der skal i notatet foretages en selvstændig gengivelse af de oplysninger, der findes i sagen. Det vil således ikke være korrekt at gengive oplysningerne om de faktiske omstændigheder i sagen alene ved en henvisning til en underliggende rapport.
- Hvad der er anset for bevist og ikke bevist. Bevisbedømmelsen bør angives i forbindelse med angivelsen af de bestemmelser, som den indsatte anses for at have overtrådt, jf. pind 4.
- Hvad der i forbindelse med denne bevisbedømmelse er lagt vægt på.
- Hvilke bestemmelser der anses for overtrådt med angivelse af loven, bekendtgørelsen og/eller den interne regel samt ved præcis angivelse af paragraf, stykke, nummer eller litra, jf. opregningen i straffuldbyrdelseslovens § 67, stk. 1, af de forhold, der resulterer i, at der kan ikendes en disciplinærstraf. Det er således ikke et krav, at man skal angive en eksakt paragraf mv. i anden lovgivning end straffuldbyrdelsesloven. I sager om indtagelse af euforiserende stoffer vil en henvisning til lov om euforiserende stoffer uden henvisning til bilaget til bekendtgørelse om euforiserende stoffer være tilstrækkeligt, idet det ikke i alle tilfælde er muligt at fastslå arten af indtagne stoffer.
- Præcis angivelse af hjemlen for den reaktion (straf), som disciplinærsagen resulterer i (lov, bekendtgørelse, intern regel, paragraf, stykke, nummer eller litra).
- Baggrunden for en eventuel fravigelse af sædvanlig praksis med hensyn til strafudmåling.
- Hvad der er vejledt om i forbindelse med forhørets begyndelse, jf. pkt. 4.
- Eventuelle yderligere oplysninger af væsentlig betydning for sagens behandling og afgørelse. Det kan f.eks. være oplysning om, at forhøret er afholdt på et andet sprog end dansk, og om hvem der i givet fald har fungeret som tolk, om varigheden af en eventuelt forudgående forhørsceanbringelse m.v.

Notat om disciplinærsagens behandling foretages i Klientsystemets forhørsmodul.

Kapitel 10

Andre reaktioner end disciplinærstraf

10. Det bør overvejes, om den indsattes forhold skal give anledning til andre reaktioner end disciplinærstraf, f.eks. udelukkelse fra fællesskab, udgangskarantæne (for strafafsonere), overførsel til anden institution m.v. Hvis overtrædelsen har givet anledning til sådanne andre foranstaltninger, kan der ved valget af disciplinærstraf efter omstændighederne tages hensyn hertil, jf. bekendtgørelsens § 4. Det skal fremgå af notatet om sagen i Klientsystemets forhørsmodul, hvis der er truffet bestemmelse om andre reaktioner end disciplinærstraf.

Kriminalforsorgsområderne skal i sager, som anmeldes til politiet, sikre, at politiet er orienteret, om at den indsatte er ikendt en disciplinærstraf for det anmeldte forhold, således at dette kan tages i betragtning under en eventuel strafudmåling.

Hvis der er sket politianmeldelse, skal den indsatte orienteres om det. Der skal gøres notat herom i den indsattes personjournal eller i Klientsystemets forhørsmodul, jf. pkt. 9.

Kapitel 11

Konfiskation og modregning af erstatningsbeløb

11. Afgørelse om konfiskation og modregning af erstatningsbeløb kan træffes samtidig med, at den indsatte ikendes disciplinærstraf.

Sager om konfiskation og modregning af erstatningsbeløb behandles i forhold til de indsatte efter reglerne om behandlingen af disciplinærsager. Det indebærer, at de krav til sagsbehandlingen, som følger af disciplinærstrafbekendtgørelsens §§ 5-9 og denne vejledning, også gælder ved behandlingen af sager om konfiskation og modregning af erstatningsbeløb. Sager om konfiskation af genstande eller penge, hvis værdi overstiger det almindelige vederlag, der udbetales indsatte for en uges beskæftigelse, skal altid behandles efter disciplinærstrafbekendtgørelsens § 7, medmindre den indsatte ikke ønsker at udtale sig eller være til stede, når afgørelsen træffes. Det samme gælder sager om modregning af erstatningsbeløb, der overstiger det nævnte ugentlige vederlag. Andre sager om konfiskation og modregning af erstatningsbeløb kan, medmindre den indsatte ønsker at udtale sig i sagen, normalt behandles efter disciplinærstrafbekendtgørelsens § 6 om advarsel og bøde.

Hvis der kan blive tale om eventuelt at konfiskere genstande eller penge hos andre end indsatte, er den pågældende tredjemand part i sagen. Det indebærer bl.a., at den pågældende skal partshøres, inden der træffes afgørelse, samt at den pågældende skal have direkte meddelelse om afgørelsen samt en begrundelse for den, hvis der sker konfiskation.

12. De betingelser mv., som skal være opfyldt, for at kriminalforsorgsområdet kan træffe bestemmelse om konfiskation i forhold til indsatte, fremgår af straffuldbyrdeleslovens § 73 og bekendtgørelse om behandlingen af sager om konfiskation i kriminalforsorgens institutioner (konfiskationsbekendtgørelsen). Straffuldbyrdeleslovens § 73 og konfiskationsbekendtgørelsen gælder for både afsonere og varetægtsarrestanter.

Det forudsættes, at afgørelse af spørgsmål om konfiskation navnlig sker under iagttagelse af proportionalitetsgrundsætningen, så konfiskation undlades, hvis det må anses for et uforholdsmæssigt indgreb.

Konfiskationsreglerne gælder (principielt) også for indsatte i kriminalforsorgens udslusningsfængsler, men det skal understreges, at betingelserne for konfiskation hos indsatte, der opholder sig i et udslusningsfængsel, eller besøgende til disse indsatte må antages kun at kunne være opfyldt helt undtagelsesvist. Måtte en sådan konfiskation forekomme, skal sagen selvsagt behandles efter reglerne om behandlingen af disciplinærsager og om den løbende fortegnelse m.v.

Medmindre afgørende ordens- og sikkerhedsmæssige hensyn i institutionen kræver det, kan genstande og penge eventuelt i stedet tilbageleveres til ejeren (tredjemand) eller opbevares af kriminalforsorgsområdet i overensstemmelse med reglerne i genstandsbekendtgørelsen. Indgives der anmeldelse om strafbart forhold til politiet i anledning af fundet af genstandene eller pengene, skal de afleveres til politiet.

Inddragelse af genstande med samtykke

13. Opmærksomheden henledes på, at reglerne om konfiskation ikke er til hinder for at inddrage de pågældende genstande med den indsattes samtykke. Drejer det sig om mindre genstande, kan de som anført opbevares af kriminalforsorgsområdet, medmindre de – efter samtykke fra den indsatte – bør destrueres. Der skal gøres notat om den indsattes samtykke og om, hvilke genstande samtykket omfatter.

Modregning af erstatningsbeløb

14. De betingelser, som skal være opfyldt, for at kriminalforsorgsområdet kan bestemme, at et erstatningskrav skal modregnes i den indsattes vederlag for beskæftigelse, er fastsat i straffuldbyrdeleslovens § 74 samt modregningsbekendtgørelsen.

Såfremt en indsat under fuldbyrdelsen ved ansvarspådragende adfærd har forvoldt skade på ting, der tilhører en af kriminalforsorgens institutioner, kan kriminalforsorgsområdet i medfør af straffuldbyrdeleslovens § 74 bestemme, at erstatningsbeløbet skal modregnes i den indsattes vederlag for beskæftigelse.

efter straffuldbyrdeslovens § 42, stk. 1. Adgangen til at modregne erstatningsbeløb omfatter kun erstatningskrav i anledning af, at den indsatte har forvoldt skade ved en ansvarspådragende adfærd. Modregning af erstatningsbeløb kan herefter kun ske, hvis der er et ansvarsgrundlag efter dansk rets almindelige erstatningsregler (culpa-reglen). Den indsatte skal således have forvoldt tingsskaden forsætligt eller ved grov uagtsomhed. Endvidere er det en betingelse, at erstatningskravet er utvivlsomt.

Vurderingen af, om den indsatte har handlet forsætligt eller groft uagtsomt, afhænger af en konkret vurdering i hvert enkelt tilfælde. Det samme gælder vurderingen af, om erstatningskravet er utvivlsomt. Heri ligger hverken et krav om, at den indsatte skal have anerkendt erstatningsansvaret, eller en forudsætning om, at det i sig selv er tilstrækkeligt, at den indsatte anerkender erstatningsansvaret.

Det er kriminalforsorgsområdet, der har bevisbyrden for, at betingelserne for modregning er opfyldt. Men kriminalforsorgsområdet kan efter omstændighederne kræve af den indsatte, at denne sandsynliggør ikke at have handlet forsætligt eller groft uagtsomt.

Kriminalforsorgsområdet kan foretage modregning i den indsattes beskæftigelsesvederlag for et erstatningsbeløb, der vedrører skade på ting, der tilhører enhver af kriminalforsorgens institutioner. Som det fremgår ovenfor, er det dog en betingelse, at den ansvarspådragende handling er foretaget under den aktuelle straffuldbyrdelse.

Opmærksomheden henledes på, at reglerne om modregning af erstatningsbeløb ikke afskærer modregning i videre omfang, hvis den indsatte er indforstået hermed og har erkendt både erstatningsansvar og omfanget af en eventuel erstatning.

Særligt om modregning af erstatningsbeløb over for varetægtsarrestanter

15. Er der tale om modregning over for varetægtsarrestanter, gælder der den yderligere betingelse, at varetægtsarrestanten skal give samtykke til, at modregningen kan foretages. Varetægtsarrestanten skal forinden være vejledt om, at denne kan forlange, at erstatningsspørgsmålet behandles af domstolene.

Forlanger varetægtsarrestanten erstatningsspørgsmålet behandlet af domstolene, er det nødvendigt at anlægge erstatningssag mod den pågældende, hvis kriminalforsorgsområdet ønsker at gå videre med erstatningsspørgsmålet.

En afgørelse om modregning over for en varetægtsarrestant, hvilket som nævnt kræver samtykke fra den pågældende, kan ikke påklages til direktoratet.

Kapitel 12

Administrative klageregler

16. Den indsatte skal vejledes om adgangen til at klage til Direktoratet for Kriminalforsorgen i de tilfælde, hvor dette fremgår af bekendtgørelsens § 10, konfiskationsbekendtgørelsens § 6 og modregningsbekendtgørelsens § 4, samt om adgangen til domstolsprøvelse af den endelige administrative afgørelse, hvis der er tale om en afgørelse, der er omfattet af straffuldbyrdeslovens § 112. Det bemærkes i denne forbindelse, at varetægtsarrestanter, der er indsat i varetægtsfængsel, ikke er omfattet af adgangen til domstolsprøvelse.

En eventuel klage til Direktoratet for Kriminalforsorgen skal iværksættes inden to måneder efter, at afgørelsen er meddelt den pågældende. Direktoratet kan dog i sjældne tilfælde se bort fra denne frist.

17. Vejledning nr. 9750 af 28. juni 2022 om behandlingen af sager om disciplinærstraf, konfiskation og modregning af erstatningsbeløb (disciplinærstrafvejledningen) bortfalder.

Direktoratet for Kriminalforsorgen, den 30. august 2023

INA ELIASSEN

/ Mette Kjølby